

THE ANALYSIS OF PHYSICAL CULTURE AND SPORT INTERESTS OF THE JUNIOR SPORTING SCHOOLS STUDENTS

Halyna PUTJATINA

Kharkiv State Physical Culture Academy

Abstract. The direction of Physical Culture and Sports' interests and the tendencies of development of Sports' in Kharkiv Sports schools are analyzed.

Key words: sport schools, physical cultural and sports interests.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Д.ЩЕЛКУНОВ

Слов'янський державний педагогічний університет

Постановка проблеми. Одна із суттєвих проблем нашого суспільства – проблема здоров'я підростаючого покоління. Послаблення здоров'я молодого покоління супроводжується ускладненнями соціальних проблем молоді. Зростання алкоголізму та наркоманії дістають катастрофічного характеру, стрімко зростає ожиріність, особливо серед неповнолітніх. Вітчизняний і зарубіжний досвід показує, що найбільш ефективним засобом оздоровлення населення є фізична культура, яка забезпечує профілактику захворювань, що сприяють формуванню здорового способу життя, відволікає від шкідливих звичок, характерних для сучасного суспільства.

У зв'язі з цим першочергового і пріоритетного напрямку варто визнати якісне покращення фізичного виховання дітей і молоді. У зв'язку з цим необхідно розробити ефективну і керовану систему підготовки, спрямовану на підвищення працездатності і фізичної підготовленості учнів, на формування стійкості організму до несприятливих умов навколишнього середовища та формування особистого інтересу до занять фізичною культурою.

Матеріал останніх досліджень та публікацій. Засновник фізичного виховання П.Ф.Лесгафт створив основи теорії фізичного виховання, що базувалися на знаннях біології, анатомії, педагогіки. У 1876 році ним опублікована робота “Отношение анатомии к физическому воспитанию и главная задача физического образования в школе” [1]. Автор звернув увагу на необхідність знання анатомії і біології П.Ф.Лесгафт прагнув звернути увагу на зв'язок морфофункціональних можливостей організму і доступності використання засобів фізичного впливу. У цей період розвитку теорія і методика фізичного виховання базувалися на середньостатистичному уявленні про вікові морфофункціональні можливості дітей і доступності використаних засобів фізичного впливу.

Емпірично у цей історичний період А.Кетле (1868 р.), розвиваючи статистичні методи аналізу показав, що як антропометричні характеристики, так і фізичні якості членів вікових груп, при досить великій їхній кількості, підкоряються “нормальному” закону розподілу [2].

Даний факт показує, що усереднені критерії оцінки фізичного розвитку використовуваних засобів впливу не можуть бути прийнятними однаково усіма. Цілому ряді випадків діапазон контрольованих фізичних можливостей від мінімально доступних до максимально можливих складає досить великий інтервал, вказуючи на істотну неоднорідність контингенту щодо їхнього фізичного розвитку. Природно, в цьому випадку потрібний облік індивідуальних особливостей функціональної взаємодії тих, що займаються фізичним вихованням. Однак, досить ефективних методів обліку індивідуальних можливостей у цей період не було, це складало наукову проблему теорії і методики фізичного виховання.

У 1924 році М.Я.Брейтман видає роботу "Введение в учение о пропорциях конституциях человеческого тела", у якій уперше висловлюється положення про те, що тіло є зовнішнім відображенням результату обмінних процесів, а його антропометричні характеристики відображають індивідуальні функціональні можливості організму. Поряд з цим положенням ним також уперше подається доступна морфофункціональна методика оцінки цієї індивідуальності. Її сутність полягає в тому, що враховувалися не абсолютні розміри морфометричних вимірів їхнього відношення до росту тіла [3, 4].

Пошуки загальних закономірностей такого роду залежностей інтенсивно здійснювалися в 30-і роки минулого сторіччя. Найбільш значуща школа цього напрямку представлена В.В.Бунаком. У 1937 р. виходить його робота "Опыт типологии пропорций тела и стандартизация главных антропологических размеров" [5].

Однак, остаточного рішення ця проблема не отримала. Активний розвиток вона набула в 70-і роки, коли практично одночасно почалися її фундаментальні дослідження в Японії, Європі, США, СРСР. Будучи самостійними незалежними науковими розробками усі вони в тій чи іншій мірі повторили підхід М.Я.Брейтмана, використовуючи у своїх дослідженнях нормовані морфофункціональні характеристики [6, 7, 8].

Якщо теоретично засновані положення вищезгаданих авторів стверджують, що конституція тіла є зовнішнім відображенням обмінних процесів, які представляють внутрішнє середовище організму, то остання відповідно до досліджень інституції клінічної й експериментальної медицини Сибірського відділення АМН є відображенням зовнішньосередовищного кліматогеографічного впливу на організм людини. Саме в такий спосіб у 1984 р. Л.Е.Панін обґрунтовує регіональні популяційні середньостатистичні критерії антропометричних норм статури [10, 11].

Таким чином, кожний регіон має свої характерні середньостатистичні норми типу статури. Відповідно до положень теорії М.Я.Брейтмана ці морфометричні норми відображають особливості адаптації обмінних процесів до тих умов зовнішнього середовища, що найбільш властиві для даного регіону.

Отже, облік типу статури дозволяє оцінити схильність індивіда до взаємодії з умовами зовнішнього середовища і виступає найбільш доступною й ефективною методикою донозологічної діагностики, що вимагає в системі організації фізичного виховання як обов'язкова умова, ввести в паспортизацію фізичного розвитку реєстрацію антропометричних характеристик типу статури.

Враховуючи в даний час технічні можливості збору, збереження й опрацювання інформації, подальший розвиток і побудова соматотропної теорії фізичного розвитку повинні базуватися на принципах побудови диференціальної семіотики морфометричних характеристик у співставленні їх з фізичними особливостями рухової діяльності. Такий підхід дає можливість здійснити об'єднане уявлення характеристик конституції тіла

показників функціональних особливостей протікання трофічних процесів і характерні особливості схильності до виконання фізичної діяльності.

Для вирішення даного завдання необхідно мати банк даних паспортизації типів тілобудови, представлених з урахуванням тримірного відображення морфометричних характеристик і відповідних їм рухових якостей, що визначають рухові здібності індивіда. Представлення морфофункціональних взаємообумовлених відносин у системі незалежних координат морфометричних і функціональних характеристик для встановлення кореляційних зв'язків між ними вимагає розробки стандартизованого тримірного представлення морфометричної структури тіла і такої ж розмірності відображення рухових здібностей через їхнє представлення співвідношенням розвитку рухових якостей. Дані питання в наш час вимагають не тільки практичного, але і теоретичного рішення.

Раніше розроблені підходи в пошуках однозначного визначення рухових здібностей залежності від конституції тіла не досягли свого рішення у зв'язку з тим, що в них не повною мірою враховувалася багатокомпонентність цих залежностей. Узагальнена характеристика фізичних можливостей індивіда є функцією трьох перемінних: трофічних процесів, морфологічної виразності тілобудови і фізичних здібностей. У силу цього самому й тому ж самому критерію оцінки фізичних можливостей відповідає визначена складність морфофункціональних можливостей. Крім цього в проведених дослідженнях не враховувалася адекватність рівнів достатньої деталізації порівняльних характеристик. Збільшення максимальної деталізації окремих показників приводило до встановлення лише глибоких особистих залежностей, що представляли окремий випадок більш загального підходу аналогічних досліджень.

Співвідношення такого роду результатів доповнюють один одного, однак, на практиці в більшості випадків кожний з підходів виступає як визначальний і має певне рішення розглянутої проблеми. Прикладом такого протиставлення є статистична основа встановлення типології пропорцій тіла і стандартизації головних антропометричних розмірів тіла, отримана школою В.В.Бунака і нормований підхід встановлення індивідуальних особливостей типу тілобудови, як основи статистичного прогнозування, представлений М.Я.Брейтманом.

Одним з цих напрямків вніс винятково коштовний внесок у розвиток загальної теорії фізичного виховання, і досягнення отриманих результатів стало можливим тільки завдяки використуванню методів дослідження. Так, статистична модель пропорцій тіла і стандартизація типології пропорцій тіла, отримана В.В.Буняком, дозволяє врахувати припустиму варіацію границь морфометричних характеристик, а нормуючий підхід М.Я.Брейтмана відображає припустимі співвідношення в коливанні цих границь, а результати цих співвідношень виступають як донозологічна діагностика.

У даному ці два підходи, взаємодоповнюючи один одного, дозволяють сьогодні використовувати їх як основу для побудови єдиної системи паспортизації фізичного розвитку населення країни.

Наведений матеріал досліджень з проблем пропорцій фізичного розвитку, що активно використовується в теорії фізичного виховання, до сьогодні не досяг певного узагальнення, що можна пояснити різноспрямованістю проведених досліджень, істотною віддаленістю вирішених особистих задач, наявністю невирішеного і мовного бар'єру.

Однак, все більш широко використовувані методи математичної обробки й аналізу отриманих результатів у виді математичних моделей і їх графічного

представлення дозволяють на базі використання сучасної комп'ютерної техніки одержати загальну модель паспортизації фізичного розвитку, що представляє багаторівневу структуру її деталізації.

Отриманий при цьому матеріал демонструє істотну цінність у встановленні закономірності трансгресії рівня фізичної підготовки від динаміки соціальних і середовищних умов. Такий підхід оцінки поточного фізичного розвитку повинен зберегтися, проте організація самого процесу фізичного розвитку, вибір засобів узгодження їх з індивідуальними особливостями тих, що займаються вимагає удосконалення системи паспортизації фізичних можливостей, заснованої на сучасних медико-біологічних досягненнях, що і складає предмет проведених нами досліджень.

Висновки

Індивідуальний вплив фізичних навантажень у системі спортивної підготовки учнів обумовлює нормалізацію їх психічних та фізіологічних процесів по механізмі моторно-вісцеральних і вісцеромоторних рефлексів, підвищення функціональних можливостей їх імунної системи.

Отже, результати дослідження зазначеної проблеми свідчать про те, що системне засвоєння дітьми й підлітками раціональних способів керування своїми рухами, здобуття, таким чином, необхідного в житті фонду рухових умінь, навичок і фізичних здібностей і, пов'язаних з ними знань дозволяють дитині свідомо досягти максимального задоволення, яке забезпечує її позитивний і сприятливий світогляд, ефективну їх адаптацію до сучасних суспільних процесів.

Література

1. Лесгафт П.Ф. *Собрание педагогических сочинений.* – Т.1. – *Руководство к физическому образованию детей школьного возраста.* – М.: Физкультура и спорт, 1951. – 444 с.
2. Кетле А. *Социальная физика и опыт исследования о развитии человеческих способностей.* – К.: Киевский коммерческий институт, 1913. – 273 с.
3. Брейтман М.Я. *Введение в учение о пропорциях и конституциях человеческого тела.* – Л.: Изд. Сойтин, 1924. – 96 с.
4. Брейтман М.Я. *Клиническая семиотика и дифференциальная диагностика эндокринных заболеваний.* – Л.: Медгиз, 1949. – 636 с.
5. Бунак В.В. *Опыт технологии пропорций тела и стандартизации главных антропометрических размеров / Уч. записки Московск. ун-та.* – 13.10.193. – С. 3-10.
6. Хит Б., Картер Л. *Современные методы соматотипологии // Вопросы антропологии.* – 1969. – Вып. 33. – 17-39.
7. Никитюк В.А., Гладышева А.А. *Анатомия и спортивная морфология.* – М.: Физкультура и спорт, 1989. – 174 с.
8. *Новости спортивной и медицинской антропологии. Ежеквартальный научный информационный сборник / Под ред. В.А.Никитюка ИМОИФК, 1990.* – Вып. 3. – 230 с.
9. Панин Л.Е. *Географическая среда и биология человека.* – Новосибирское и Ново-Сибирское отд. АМН СССР, 1984. – С.38-46.
10. Корольков А.А., Петленко В.П. *Философские проблемы теории нормы в биологии и медицине.* – М.: Медгиз, 1977. – 391 с.
11. Hirata K. *The evaluating method of physique and Physical fitness its Practical application. Tokyo International Congress Sports Medicine.* – 1968. – 132 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Д.ЩЕЛКУНОВ

Слов'янський державний педагогічний університет

Анотація: У статті представлені проблеми фізичного виховання і шляхи їх вдосконалення. Пропонується використання існуючих нормативних критеріїв для вивчення динаміки розвитку фізичного стану населення, вибір засобів, узгодження їх з індивідуальними особливостями школярів та обліком зміни зовнішньосередовищних умов.

Ключові слова: антропометричні характеристики, фізичний розвиток, морфофункціональні можливості, критерії оцінки, конституція тіла, тип статури, однорідні групи, антропометричні норми, адаптація, рухові якості, умови зовнішнього середовища.

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ И ПУТИ ЕГО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

Д.ЩЕЛКУНОВ

Славянский государственный педагогический университет

Аннотация: В статье представлены современные проблемы физического воспитания и пути их разрешения. Предлагается использование существующих нормативных критериев для сопоставления динамики развития физического состояния населения, выбор средств, согласование их с индивидуальными особенностями школьников и учетом изменения внешнесредовых условий.

Ключевые слова: антропометрические характеристики, физическое развитие, морфофункциональные возможности, критерии оценки, конституция тела, тип статури, однородные группы, морфометрические нормы, адаптация, двигательные качества, внешнесредовые условия.

MODERN PROBLEMS OF PHYSICAL EDUCATION AND VARIATION TO HIS IMPROVITY

D. SCHELKUNOV

Slavaynsky state pedagogical university

Abstract. The article describes problem of physical education and different ways of their improvement. The author proposes to use real standart criterions for comparison of the development physical status of population. This article represent choice of means and their agreement with individual characteristics of people various environmenta conditions.

Keywords: anthropometrical characteristics, physical education, morphological function possibilities, criterions of value, construction of body, type of frame, homogeneous groups, adaptation, motor qualities, external environmental conditions.
